

Ο ΠΑΛΑΜΑΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΝΔΥΛΑΚΗ

ΤΟΥ Κ. ΣΠΥΡΟΥ ΠΛΑΤΑΚΗ

Ο Γιάννης Κονδυλάκης εκφράζει το νεότερο κρητικό πνεύμα. Στα έργα που ανασταίνει ολοδρόση τη ζωή του μεγάλου ηγισιού Αυτό και μόνο αρκεί για να κατακτήσει την αγάπη του έθνικου ποιητή μας. Ξεχωρίζει τόν «Πατούχα». Θεωρεί το Μανώλη σαν ένα ήρωα μίας κοινής Ιστορίας που εκτυλίσσεται σ' ένα χωριό. «Αλλά το χωριό, γράφει στις 30 Αυγούστου 1915 στο «Έμπρός» ο Παλαμάς, είναι χωριό της Κρήτης. Φτάνει τούτο. Διά να περικλείση μέσα

του όλην την σημαντικήν εις λεβεντιαν και εις ζωτικότητα φυσιογνωμίαν της μεγαλονήσου το μικρό χωριό. Και αν η Κρήτη, από τινων απόψεων της Ιστορίας της θα ήδυνατο, εύλογως, να κληθή καρδιά της Ελλάδος, μέσα εις έν άπλουδν μυθιστορικόν διήγημα, το όποιον εκτυλίσσεται εις ένα χωριό, δύναται άξιόλογα, με όλην την άνεσιν και χωρίς κανένα κόπον να κλεισθή και να δράση, με τα σημαντικώτερα στοιχεία της ή ψυχή όλοκλήρου λαού. Ίδιαίτερη ύ-

πογραμμίζει ό ποιητής την άφθαστη ζωτικότητα του Μανώλη τη κουζουλάδα του, όπως λέγει χαρακτηριστικά ό Κονδυλάκης, που έβραζε στις φλέβες του ήρωά μας. Αλλά και τα άλλα πρόσωπα, ό Σαϊτονικαλής, ό Γαρερές, ό Ασπρονόμος, ό Θωμάς, ό Στρατής, ό Σμυρνιός, ό Μπαρμπαρέζος, ό γυναίκες κι ακόμα οι Ταύρκοι, παρουσιάζονται σαν ξεχωρισμένες προσωπικότητες. Ο Παλαμάς παρατηρεί πως ό Πατούχας ξεφεύγει από το κύ-

κλο του διηγήματος και μπαίνει εις την περιοχή του μυθιστορήματος. Θεωρεί αρκετά επιτυχή την εικόνα του χωριού, της φύσης, των ανθρώπων, της πατριαρχικής ζωής. Ο συγγραφέυς κατορθώνει να παρουσιάσει τον άνθρωπο με τις όρμες του τις ματαιότητες, τις αδυναμίες, τις παλληκαριές του. Κι έτσι καταλήγει στην κάπως υπερβολική άποψη, πως ό «Πατούχας» έχει λαμπρότερα χρώματα και πιο άβίαστη ειρωνεία από τα έργα του Ροΐδη.

Εκτός από τόν «Πατούχα» ό Παλαμάς γνώρισε και τ' άλλα έργα του Κονδυλάκη, χρονογραφήματα, διηγήματα κλπ. Το «Όταν ήμουν δάσκαλος» παρατηρεί ό ποιητής («Έμπρός» 1920), αναφαίνεται εις το σκίωφως της μνήμης μου, ως ζωη-

ρά σπουδή περιπτώσεως αναγομένης εις την δικαιοδοσία της παθολογικής ψυχολογίας.

Γιά την «Πρώτη Αγάπη» πιστεύει πως συμπληρώνει τόν Πατούχα. «Η πρωτογενής φυσιολατρεία, γράφει την ίδια εποχή ό Παλαμάς, εμφανίζεται εκεί διά να εξαρθή βαθμιδών εις πάθος μετέχον πνευματικής και οίανει μυστικής χάριτος. Ο Γιωργής και ή μάνα του, και το Βαγγελό ύπερ πάντας είναι χωριάτες άφελείς και Κρητικοί άρρενωποι, πρόσωπα ώρισμένου χρόνου και τόπου, και όμοι άνθρωποι τείνοντες να ύψωθούν ύπεράνω των πραγμάτων. Αλλά την ανάδασιν ταύτην επιτυχά νει έντελέστερον ή πτωχή φθισική κόρη, το Βαγγελιό, με την ήρωϊκήν αυτοκτονίαν της. Το τέλος, το όποιον έπισφραγίζου-

ώσαν να παρέχουν την δι' έλεου και φόβου κάθαρσιν, οι ύψηλοι λόγοι της άπλοϊκής, αλλά σκληράς μητρός, οι έξαγνιστικοί!

—Μεγάλο βάρος έχω στη ψυχή μου, μα ό Θεός θα με συγχωρήσει γιατί είμαι μάννα...

Ο Παλαμάς όμιλει με θυμασμό για τα τρία αυτά έργα του Κονδυλάκη. Και πιστεύει πως συντηρούν μέσα μας κάποιο έννοιϊάτικο θάλαμος μέσα στο χειμώνα της πραγματικότητας. Τιμητική είναι ή έξομωιση του Κονδυλάκη με το Κορνάρο. Για τόν Παλαμά, ό Κονδυλάκης μάς ειπε με τη θετική του φαντασία, ό,τι άκριδώς μάς έψαλλε με το λυρικό του οίστρο ό ποιητής του Έρωτοκρίτου.

ΣΠΥΡΟΣ ΠΛΑΤΑΚΗΣ

Μεσομαίος 2/19/2598 (14 Ουβ. 1959)

ΚΡΙΣΕΙΣ

Ο Πατούχας

*ΚΗΡΥΞ
10/2/84*

Είδαμε την αρχή. Μά αυτό δεν είναι ό «Πατούχας» του Κονδυλάκη, όπως γράφει και στα «Χανιώτικα Νέα» ή Μαρία Κισσανδροάκη.

Θυμώμαι από μικρό παιδί ποίν από 50 χρόνια και πλέον το θέμα «Πατούχας» του Κονδυλάκη.

Εμείς ζούμε στην Κρήτη και έχομε επισκεφθεί όλα τα χωριά και τούς όμορφους τόπους της. Μά τέτοιο πράγμα δεν φαίνεται μήτε συνταιριάζει μ' αυτό που δείχνει ή ΕΡΤ.

Όσοτετα τά ήθη, τα έθιμα ή άπλότης και ή αγάπη των παλιών Κρητικόν.

Όλοι ξέρουν τούς άδελφοκτούς, τούς πρώτους πολεμώ-

χους. Την όλη ζωή και δράση, αλλά και την ιδιωτική εργασία, την ποιμενική δουλειά του «βοσαρούδικου».

Δέν μπορώ να τό βλέπω, λέει ό διπλανός μου. Εκτός αν τόκαναν να τό δούν οι ίδιοι, τότε άς μάς συμπαθήσουν.

Έχω μία γνώμη, δέν είμαι μήτε κριτικός μήτε κινηματογράφος. Αλλά για τό θέμα τούτο, μία και δέν είναι μέσα στα πράματα να ανακληθεί, άναστολή της προβολής από την ΕΡΤ. Μόνο ένα θιμάται κανείς άσπρος θροαυόλης.

Τό τραπέζι μ' αυτό τόν άπαράδεκτο τρόπο... Την τάβλα...

M. N. M.

Χανιά